

Motion till riksdagen 2022/23:1473

av **Amanda Lind m.fl. (MP)**

En lagstadgad kulturskola

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstadga kulturskolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att stärka och vidareutveckla det statliga stödet till kulturskolan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa bättre förutsättningar för kulturskolan att erbjuda sina elever möjlighet att satsa på sitt skapande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kulturskolan ska vara tillgänglig för alla barn och unga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidare undersöka frågan om mer flexibilitet för kulturskola under skoltid och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Till den kommunala kulturskolan går varje vecka tiotusentals barn och unga och får möjlighet att stå på scen, lära sig spela ett instrument eller ägna sig åt dans, teater eller annan sorts kultur. Utöver att utveckla barn och ungas estetiska förmågor, bidrar utövandet av kultur till intellektuell och social utveckling. Det har visat sig att deltagande i kulturskolans verksamhet starkt korrelerar med framgångar i den vanliga skolans undervisning. Ungas möjlighet att utöva kultur är också bra för psykisk och fysisk hälsa och välbefinnande.

Att möjliggöra en tillgänglig kulturskola för barn i alla Sveriges kommuner är en fråga om jämlikhet och demokrati. Den ökade kulturella och konstnärliga bildning som kulturskolan bidrar till är en tillgång för samhället som helhet och varje enskild elev som får upptäcka och utveckla sina skapande förmågor. Sedan FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) blev svensk lag, kan det också argumenteras för

att Sverige är skyldiga att främja, uppmuntra och tillhandahålla kulturell verksamhet i enlighet med artikel 31 i konventionen.

För Miljöpartiet är det självklart att den nationella politiken ska bidra till att främja kulturskolans verksamhet. Kulturskolan, som i många kommuner bär upp det lokala kulturlivet genom sin verksamhet, måste få stöd för att fortsatt kunna lägga grunden för hela Sveriges kulturliv. Inte sällan tillskrivs kulturskolan en avgörande roll för att det framgångsrika svenska musikundret har kunnat växa fram. Om vi på allvar värnar detta musikunder och dess betydelse för såväl enskilda som samhället i stort, är det dags att vi på allvar ger den kommunala kulturskolan mer stöd.

En lagstadgad kulturskola

För Miljöpartiet är det viktigt med ett långsiktigt och förutsägbart skydd av den kommunala kulturskolan. Vi vill inrätta en kulturskolelag för att säkra ökad kvalitet och breddat utbud i kulturskolan. Med en lagreglerad kulturskola skulle den vinna status som skolform och tillgängliggöras för fler barn. En ramlag, i likhet med bibliotekslagen, skulle kunna tydliggöra ett antal grundläggande krav som möjliggör nationell likvärdighet och utveckling men som låter kommunerna vara fria att utforma verksamheten med utgångspunkt i lokala förhållanden. En reglering skulle också kunna fastslå övergripande mål för kulturskolan, frågan om skolplikt och deltagande i kulturskoleverksamhet samt ett tak för deltagaravgifter. Även behörighetsregler för lärarna skulle kunna formuleras, vilket skulle göra att musikhögskolorna åter kan ge utbildningar till musiklärare i instrument och ensemble vilket i sin tur skulle öka tillgången på utbildade musiklärare även i grund- och gymnasieskolan. Med andra ord kan en lagstadgad kulturskola bidra till att skapa mer attraktiva tjänster, men också skapa en bättre arbetssituation för kulturskolelärarna. Samverkan mellan kommuner skulle också kunna utvecklas.

I dagsläget skyddas kommunernas kulturskoleverksamhet inte av någon nationell reglering eller lagstiftning, vilket gör att den kan prioriteras bort om exempelvis kommunens ekonomi är svag. Detta utgör ett uppenbart hot mot kommunernas kulturskoleverksamhet som redan står inför en rad utmaningar, bland annat på grund av utmaningar i att rekrytera behöriga lärare och svårigheten att nå nya grupper. Den nya regeringen och Sverigedemokraternas budget med kraftigt minskade anslag till kulturskolan, kommer ytterligare att försvåra situationen för Sveriges kulturskolor.

I övriga Norden finns lagstadgade krav på att erbjuda kulturskolor och med detta krav följer ett statligt stöd. Bara i Sverige saknas en sådan statlig reglering. I och med att kulturskolan har stor betydelse inte bara för enskilda barn och unga, utan också för bildningen i samhället, utgör kulturskolans verksamhet en nationell angelägenhet. Att lagstadga kulturskolan bör därför prioriteras.

Värna och stärk det statliga kulturskolestödet

Miljöpartiet har alltid prioriterat ungas kultur. I regering införde vi ett nationellt mål för den kommunala kulturskolan i syfte att tydliggöra de stora värden som finns i kulturskolan, vilka staten genom sina insatser kan bidra till att bevara och utveckla. Det nationella målet syftar bland annat till att skapa bättre förutsättningar för den kommunala

kulturskolan att nå fler barn och unga. Miljöpartiet inrättade ett nationellt kulturskolecentrum, satsade på utbildning av kulturskolelärare samt inrättade ett nationellt kulturskolestöd som huvudsakligen legat på 100 miljoner kronor per år men som vi höjde till 200 miljoner kronor 2021–2022. Med den förstärkningen kunde kulturskolan bredda och fördjupa sitt utbud och därmed få möjlighet att nå fler unga. Mellan 60 och 70 procent av kulturskolorna menade att elevantalet ökade med hjälp av stödet, där bland annat uppsökande verksamhet är en vanlig metod för kulturskolorna att nå nya målgrupper. Till exempel kunde kulturskolorna locka fler elever från områden med inget eller lågt deltagande i kulturskolorna, barn med funktionsnedsättningar, nyanlända och tonåringar.

Nu finns en rad statliga åtgärder med syftet att stötta kommunerna i deras kulturskoleverksamhet. Men reformen har inte varit utan motstånd – när Moderaterna och Kristdemokraterna med stöd av Sverigedemokraterna fick bestämma statens budget inför 2019 tog de bort hela statens stöd till kulturskolorna. I budgeten för 2023 valde regeringen att inte förlänga kulturskolebidraget på den högre nivån och för 2024 är anslaget helt borttaget. Det är djupt olyckligt att inte ge större långsiktighet till landets kulturskolor och att inte värna detta viktiga och uppskattade stöd.

Vi ser att det krävs fortsatta insatser för att främja kulturskolan. Det krävs utökade initiativ för att nå nya grupper som kanske inte annars skulle söka sig till kulturskolan samt satsningar på verksamheter i glesbygd. Även talangutveckling och samverkan mellan flera kommuner är områden som kan utvecklas ytterligare. Efter pandemin och nu när vi går in i en lågkonjunktur där kommunernas ekonomi förutses bli svårare, är det av största vikt med en offensiv nationell kulturskolepolitik. Politiken måste stödja alla barns möjlighet att både upptäcka och utveckla sin kreativitet och se till att kulturskolan verkligen ska finnas för alla barn, i hela landet. Som ett nästa steg vill vi stärka och permanenta det nationella stödet till kulturskolan samt se över riktlinjerna för stödet så att det utformas på bästa sätt för att mer långsiktigt kunna stötta landets kulturskoleverksamhet. Att permanenta stödet var också ett förslag som utredningen *Från kris till kraft. Återstart för kulturen* (SOU 2021:77) presenterade förra året. Utredningen ansåg även att regeringen borde tillsätta en utredning för att undersöka hur statliga insatser kan främja en jämlik tillgång till kulturskoleverksamhet i hela landet. På grund av de hinder som idag finns för utbytet mellan skolan och kulturskolan, föreslog utredningen också att Skolverket bör ges i uppdrag att främja samarbete mellan skolväsendet och kulturaktörer.

Kulturskolan ska ge möjlighet att satsa på sitt skapande

Ytterligare en viktig funktion som kulturskolan har är att utgöra en språngbräda och utvecklingstrappa för alla de barn och unga som vill satsa mer på sitt skapande och kan tänka sig en professionell framtid inom kulturområdet. Kulturskolan är, tillsammans med de estetiska programmen på gymnasiet och folkbildningens kursverksamhet, fundamental för möjligheten att senare kunna söka till högre kulturutbildning. Kulturskolan måste ges förutsättningar att både klara av sitt bredduppdrag, att nå alla barn och unga, men också att kunna ge talanger och de som vill satsa på sitt instrument, sin sång, sitt skådespelande eller sitt filmskapande goda förutsättningar till det. Exempelvis har

regional samverkan möjliggjort olika typer av spetsverksamhet. Detta bör regeringen uppmärksamma och se över om det går att främjas ytterligare genom nationella insatser.

Barns rättvisa tillgång till kultur måste prioriteras

Miljöpartiet vill se en kulturskola på likvärdiga villkor. Det betyder att alla barn, oavsett socioekonomisk bakgrund och regional hemvist, ska ha bra tillgång till kulturskola. Det ska också vara rimliga avgifter på undervisningen. Den nationella kulturstrategin ska innehålla överblick och utvärdering av kulturskolan och därmed utgöra en utgångspunkt för arbetet med att säkerställa en likvärdig kulturskola, öppen för alla. Kulturen fyller en viktig funktion för möten och utbyten mellan olika grupper i samhället. Därför är kulturskolan viktig för att främja ett öppet och inkluderande samhälle.

Dock finns det en klyfta i ungas tillgång till kultur. En del barn har ett rikt estetiskt liv, med gott om estetiska verksamheter i skolan, skolbibliotek och tillgång till kulturskola, medan andra har det betydligt sämre. Detta har förvärrats under pandemin. Barn och unga i familjer med lägre socioekonomisk status och i redan utsatta miljöer löper större risk än andra att drabbas negativt av pandemins kort- och långsiktiga effekter. Vi vet sen tidigare att barn och ungas kulturupplevelser i hög utsträckning påverkas av socioekonomisk bakgrund. Den nationella kulturskolepolitiken bör därför, även fortsättningsvis, ha alla barns tillgång till kulturskola som ett viktigt fokus.

Ett sätt att underlätta för alla barn och unga att få enkel tillgång till kulturskoleundervisningen är att kunna organisera kulturskoleundervisning under dagtid på den skola där barnet går. Detta är inte minst viktigt i kommuner med stora avstånd och i socioekonomiskt utsatta områden. Vissa barn och unga kan inte ta del av aktiviteter på kvällstid av olika orsaker. Det kan bland annat vara familjens ekonomiska förutsättningar eller kommunens infrastruktur som gör att transporter till tätorten inte är möjlig efter skoldagens slut. Det har också betydelse för lärare. Kulturskolepedagoger som kan förlägga sin undervisning på dagtid undviker obekväma arbetstider. Arbetstider som överensstämmer med övriga lärarkåren gör också yrket mer attraktivt.

Efter den skärpning av skollagen som gjordes för ett antal år sedan har möjligheterna att gå ifrån en lektion för att delta i kulturskolans verksamhet försvårats. Skolinspektionens granskning av Gislaveds kommun medförde att Skolverket och Kulturskolecentrum gjort en sammanställning för att klargöra vad som gäller för kulturskola under skoldagen. Barn och unga får ta del av kulturskolans individuella undervisning under skoldagen om den ges i direkt anslutning till elevens skoldag, före eller efter skoldagen börjar och slutar. Kulturskoleundervisningen får också ske på håltimmar och längre raster. Att en elev generellt och regelbundet tillåts gå ifrån ordinarie undervisning för att delta i en fritidsaktivitet, som exempelvis en individuell undervisning, är inte förenligt med bestämmelserna i skollagen. Även om ledighet får beviljas för enskilda angelägenheter utgör regelbunden ledighet för fritidsaktiviteter inte exempel på sådana enskilda angelägenheter.

Utifrån detta ansvarar kulturskolan och skolan tillsammans för att skapa möjligheter för alla barn och unga så att de kan utöva och ta del av kultur. Skolan och kulturskolan uppmanas lägga ett schema som gör att de bägge inte krockar. Detta har dock visat sig vara en svår kombination utan att kulturskolans undervisning delvis går ut över lektionstid. Många kulturskolor har på grund av dessa svårigheter valt att helt förlägga

kulturskolans verksamhet efter skoltid och på kvällar, vilket försvårar deltagande för många barn och unga.

Frågan om kulturskolans möjlighet att verka inom ramen för en samlad skoldag är uppenbart en förutsättning för alla barns lika tillgång till kulturskolan, inte minst i lands- och glesbygd, för att fler ska hitta in i kulturskolan och för att skapa mer attraktiva lärartjänster. För Miljöpartiet är det viktigt att vi inte utarmar kulturskolan, den fyller en otroligt viktig funktion.

Samtidigt är det viktigt att säkerställa att eleverna får sin garanterade undervisningstid i skolan. Skolan är viktig för att ge alla barn likvärdiga möjligheter till att lära och utvecklas genom livet.

Det är tydligt att vi behöver överväga nya vägar och lösningar framåt, och för Miljöpartiet är det viktigt att vara lyhörda frågan om kulturskoleundervisning på skoltid. Vi vill därför uppmana regeringen att se över denna fråga för att undersöka om mer flexibilitet kan införas för att bättre möjliggöra för barn och unga i hela landet att utöva kulturskola på dagtid.

Amanda Lind (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Camilla Hansén (MP)